

แนวคิดเกี่ยวกับการสังเคราะห์งานประเมินความต้องการจำเป็น

THE APPROACH OF THE SYNTHESIS OF NEEDS ASSESSMENT WORKS

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวคิดและอธิบายขั้นตอนของการสังเคราะห์งานประเมินความต้องการจำเป็น โดยที่การสังเคราะห์งานประเมินความต้องการจำเป็นเป็นการวิจัยรูปแบบหนึ่งที่อยู่บนฐานของการใช้ข้อมูลทุติยภูมิ และเป็นการสังเคราะห์งานประเมินความต้องการจำเป็นในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพที่ทำในหัวข้อเดียวกัน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อหาข้อสรุปหรือข้อค้นพบใหม่ แต่ไม่ได้มุ่งตัดสินคุณค่าของงานประเมิน สำหรับวิธีการสังเคราะห์งานประเมินความต้องการจำเป็นอยู่บนรากฐานของการสังเคราะห์งานวิจัยเชิงปริมาณด้วยการวิเคราะห์หोถิมาณ และการสังเคราะห์งานวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการหอถิมาณเชิงชาติพันธุ์วรรณา และการออกแบบการวิจัยแบบผสมโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาหามาช่วยอธิบาย เปรียบเทียบ และแปลความหมายของข้อมูล จุดเด่นของการสังเคราะห์งานประเมินความต้องการจำเป็นในบทความนี้ มุ่งไปที่การศึกษาความต้องการจำเป็นในระดับองค์กรที่เกิดจากการสังเคราะห์งานประเมินความต้องการจำเป็นในระดับหน่วยงานย่อยแล้วได้ข้อสรุปหรือข้อค้นพบใหม่ที่ชัดเจน นอกจากนี้ การสังเคราะห์งานประเมินความต้องการจำเป็นนี้เป็นเครื่องมือที่หน่วยงานต้นสังกัดหรือสถานศึกษาสามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อช่วยส่งเสริมและปรับปรุงคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาได้ สำหรับกระบวนการสังเคราะห์งานประเมินความต้องการจำเป็นมีจำนวน 6 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การระบุปัญหาและประเภทของเอกสาร (2) การรวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (3) การประเมินข้อมูลและสารสนเทศ (4) การวิเคราะห์ข้อมูล (5) การเขียนรายงาน และ (6) การนำข้อค้นพบไปใช้ประโยชน์

คำสำคัญ : 1. การสังเคราะห์งานประเมินความต้องการจำเป็น 2. ความต้องการจำเป็น 3. การวิเคราะห์หอถิมาณ 4. การหอถิมาณเชิงชาติพันธุ์วรรณา 5. คุณภาพของสถานศึกษา

¹ดร., อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีปทุม (บางเขน)

Abstract

The objective of this article is to propose the approach and explain the steps of the synthesis of needs assessment works. The synthesis of needs assessment works is a kind of research that is based on the use of secondary data and is the synthesis of both qualitative and quantitative needs assessment works studying the same or similar problem area. The goal of the synthesis of needs assessment works is to find the conclusion or new findings, but not to judge the value of needs assessment works. The synthesis of needs assessment works is also based on the concepts of meta-analysis and meta-ethnography, including mixed-methods research design by applying content analysis to explain, compare and interpret data. The highlight of the synthesis of needs assessment works aims at studying the needs at an organizational level coming from the syntheses of needs assessment works conducted in several sub-organizations, then the clear conclusion or new finding is indentified. In addition, the synthesis of needs assessment works is a tool which can be utilized by a primary organization or education institution to support and improve the quality of the education institution. The synthesis of needs assessment works comprises six steps; (1) the formulation of problems and the types of documents, (2) the collection of relevant documents, (3) the evaluation of collected data and information, (4) the analysis of data, (5) the report writing, and (6) the utilization of the findings.

Key words : 1. The Synthesis of Needs Assessment Works. 2. Needs 3. Meta-Analysis 4. Meta-Ethnography 5. The Quality of Education Institutions

ความเป็นมาและแนวคิดของการประเมินความต้องการจำเป็น

แนวคิดเกี่ยวกับความต้องการจำเป็น (Needs) มีพัฒนาการมายาวนานกว่า 70 ปี นับตั้งแต่ Bode ได้เขียนบทความที่ชื่อว่า “The Concepts of Needs” และได้รับการตีพิมพ์ในหนังสือเรื่อง “Progressive Education at the Crossroads” ในปี ค.ศ. 1938 ซึ่งถือได้ว่าแนวคิดเรื่องความต้องการจำเป็นเกิดขึ้นเป็นครั้งแรกในโลก (อ้างถึงใน สุวิมล ว่องวาณิช, 2550) จากที่เคยเป็นแค่ “ความต้องการจำเป็นตามความรู้สึก (Felt needs)” ปัจจุบันการประเมินความต้องการจำเป็นมีกระบวนการ

สุบิน ยุระรัช

ที่เป็นระบบและมีระเบียบวิธีที่หลากหลายจนเรียกได้ว่าเป็นการวิจัยเชิงประเมินประเภทหนึ่ง สุวิมล ร่องวาณิช (2550) ได้อธิบายไว้ว่า พัฒนาการของการประเมินความต้องการจำเป็นแบ่งออกเป็น 3 ยุค ได้แก่ ยุคที่ 1 การประเมินความต้องการจำเป็นเพื่อกำหนดเป้าหมายที่พึงประสงค์ (Needs assessment for goal setting) อยู่ในช่วงระหว่างปี ค.ศ. 1930–1960 นักวิชาการที่สำคัญ คือ Tyler และ Bode ยุคที่ 2 การประเมินความต้องการจำเป็นเพื่อการวางแผนงาน (Needs assessment for planning) อยู่ในช่วงระหว่างปี ค.ศ. 1961–1970 นักวิชาการที่สำคัญ คือ Stufflebeam (1968 อ้างถึงใน Worthen & Sanders, 1973) ซึ่งเสนอโมเดลการประเมินแบบ CIPP (Context–Input–Process–Product) และ Alkin (1969) ที่ได้เสนอโมเดลการประเมินแบบ CSE (Center for the Study of Evaluation) และยุคที่ 3 การประเมินความต้องการจำเป็นเพื่อการวางแผนและการนำไปสู่การปฏิบัติ (Needs assessment for planning and implementing) อยู่ในช่วงระหว่างปี ค.ศ. 1971–ปัจจุบัน นักวิชาการที่สำคัญ คือ Kaufman (1972 อ้างถึงใน Kaufman & English, 1981) ซึ่งได้เสนอแนวคิดเชิงระบบ (System approach) ที่นำมาใช้เป็นโมเดลในการประเมิน

คำว่า “ความต้องการจำเป็น (Needs)” มีผู้ให้นิยามไว้อย่างหลากหลาย สุวิมล ร่องวาณิช (2550) ได้แบ่งนิยามของความต้องการจำเป็นออกเป็น 2 มุมมอง คือ มุมมองด้านจิตวิทยาและมุมมองด้านการประเมิน ในมุมมองด้านจิตวิทยา Maslow ได้เสนอทฤษฎีลำดับขั้นของความต้องการจำเป็น (Maslow’s Hierarchy of Needs) ไว้ในปี ค.ศ. 1943 ในบทความที่ชื่อว่า A Theory of Human Motivation (Maslow, 1943) โดยแบ่งความต้องการจำเป็นออกเป็น 5 ระดับ ได้แก่ ระดับที่ 1 ความต้องการจำเป็นทางกายภาพ (Physiological needs) ระดับที่ 2 ความต้องการจำเป็นด้านความปลอดภัย (Safety needs) ระดับที่ 3 ความต้องการจำเป็นด้านความรักและการเป็นเจ้าของ (Love and belonging needs) ระดับที่ 4 ความต้องการจำเป็นด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง (Esteem needs) และระดับที่ 5 ความต้องการจำเป็นในการบรรลุศักยภาพของตนเอง (Self-actualization needs) โดยสุวิมล ร่องวาณิช (2550) ได้กล่าวไว้ว่า ความต้องการจำเป็น 4 ระดับแรก จัดอยู่ในประเภทความต้องการจำเป็นบกพร่อง (Deficit needs) หมายความว่า หากยังไม่ได้รับการตอบสนอง ความต้องการจำเป็นก็จะยังคงอยู่ในสภาวะที่บกพร่องหรือขาดแคลน สำหรับมุมมองด้านการประเมิน แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ มุมมองในมิติด้านความแตกต่าง (Discrepancy) และมุมมองในมิติด้านประโยชน์ที่ได้รับ (Benefit) สำหรับมุมมองในมิติด้านความแตกต่าง Kaufman & English (1981) กล่าวว่าไว้ว่า ความต้องการจำเป็น หมายถึง ความขัดแย้งระหว่างสิ่งที่เป็นอย่างอยู่ในปัจจุบันกับสิ่งที่ปรารถนาจะเกิดขึ้นใน

อนาคต ส่วน Witkin (1984) กล่าวไว้ว่า ความต้องการจำเป็น หมายถึง ความแตกต่างระหว่างสภาพที่เป็นอยู่ (What is) กับสภาพที่ควรจะเป็น (What should be) ส่วนมุมมองในมิติด้านประโยชน์ที่ได้รับ Scriven (1991) กล่าวว่า ความต้องการจำเป็นไม่ควรกำหนดในลักษณะของความแตกต่าง เพราะความต้องการจำเป็นบางอย่างไม่ต้องกำหนดสภาพที่ควรจะเป็น เช่น อาหาร น้ำ เป็นต้น ดังนั้น มุมมองของ Scriven จึงเน้นการกำหนดความต้องการจำเป็นที่ก่อให้เกิดประโยชน์หรือทำให้เกิดความพึงพอใจ (Satisfaction) จะเห็นได้ว่า ความต้องการจำเป็นมีหลายความหมาย สุวิมล ว่องวาณิช (2550) ได้จำแนกนิยามของความต้องการจำเป็นไว้ 2 แบบ คือ แบบที่ 1 นิยามตามโมเดลความแตกต่าง (Discrepancy model) และแบบที่ 2 นิยามตามโมเดลการแก้ปัญหา (Solution model) สำหรับความต้องการจำเป็นที่นำเสนอในบทความนี้ครอบคลุมนิยามทั้ง 2 แบบ

สำหรับนิยามของคำว่า “การประเมินความต้องการจำเป็น (Needs assessment)” มีผู้ให้ความหมายไว้อย่างหลากหลาย Kafman (1982 อ้างถึงใน สุวิมล ว่องวาณิช, 2550) กล่าวไว้ว่า การประเมินความต้องการจำเป็น หมายถึง การวิเคราะห์อย่างเป็นระบบเพื่อแสดงความแตกต่างระหว่างผลที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและผลลัพธ์ที่พึงปรารถนา การจัดเรียงลำดับความสำคัญ และการเลือกความต้องการจำเป็นมาแก้ไข ส่วน Witkin (1984) กล่าวไว้ว่า การประเมินความต้องการจำเป็น หมายถึง กระบวนการที่เป็นระบบที่นำมาใช้เพื่อกำหนดความแตกต่างระหว่างสภาพที่เป็นอยู่กับสภาพที่มุ่งหวัง โดยเน้นความแตกต่างของผลลัพธ์ (Outcome gaps) และนำมาจัดเรียงลำดับ และเลือกความต้องการจำเป็นมาแก้ไข ซึ่งสอดคล้องกับนิยามของ Kaufman, Rojas & Mayer (1993) ในขณะที่ Reviere, Berkowitz, Carter & Ferguson (1996) กล่าวไว้ว่า การประเมินความต้องการจำเป็น หมายถึง กระบวนการที่ทำอย่างเป็นระบบเพื่อค้นหาสารสนเทศมาใช้ในการตัดสินใจ นอกจากนี้ Witkin & Altschuld (1995) ได้อธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับกระบวนการประเมินความต้องการจำเป็นไว้ว่า การประเมินความต้องการจำเป็นมี 3 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การวางแผนการดำเนินงาน (2) การสำรวจและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อกำหนดความต้องการจำเป็น และ (3) การใช้ประโยชน์จากความต้องการจำเป็น สำหรับนิยามของการประเมินความต้องการจำเป็นที่นำเสนอในบทความนี้ หมายถึง กระบวนการของการวิเคราะห์ช่องว่างหรือความแตกต่าง (Gap/discrepancy analysis) ระหว่างสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน และสภาพที่ควรจะเป็น และมีการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นว่า ความต้องการจำเป็นอะไรสำคัญก่อนหลัง เพื่อนำผลมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพในการวางแผนกิจกรรมที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

เทคนิคการประเมินความต้องการจำเป็นและการทำวิจัยประเมินความต้องการจำเป็นนิยมนำมาใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงแผนการดำเนินงานของหน่วยงานหรือองค์กร และผลของการประเมินความต้องการจำเป็นยังให้ข้อมูลและสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจเชิงนโยบายของผู้บริหาร และการกำหนดเป้าหมายของโครงการหรือกิจกรรม (Issac & Michael, 1985) ปัจจุบันจำนวนผลงานวิจัยประเมินความต้องการจำเป็นมีปริมาณเพิ่มมากขึ้นเมื่อเทียบกับอดีต จากการเข้าไปสืบค้นรายชื่อและแ่งนับผลงานวิจัยและวิทยานิพนธ์ในช่วง 3 ปีย้อนหลัง (พ.ศ. 2550-2552) โดยใช้คำค้นว่า “ความต้องการจำเป็น” จากฐานข้อมูลวิจัยจำนวน 5 แหล่ง ได้แก่ (1) ศูนย์บรรณสารสนเทศทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (<http://lib.edu.chula.ac.th>) (2) ห้องสมุดงานวิจัย ของสำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ (<http://www.riclib.nrct.go.th>) (3) ฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ไทยออนไลน์ ของสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (<http://thesis.stks.or.th>) (4) ฐานข้อมูล ThaiLIS Digital Collection ของสำนักงานบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (<http://tdc.thailis.or.th>) และ (5) ฐานข้อมูล ThaiLIS Union Catalog (<http://uc.thailis.or.th>) พบว่า รายงานการวิจัยประเมินความต้องการจำเป็นเกิดขึ้นทุกปี แต่ไม่ได้มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น และพบว่าไม่มีรายชื่อผลงานวิจัยประเมินความต้องการจำเป็นในฐานข้อมูล 2 แหล่งในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2550-2552 ได้แก่ ฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ไทยออนไลน์ และฐานข้อมูล ThaiLIS Union Catalog

แนวคิดเกี่ยวกับการสังเคราะห์งานประเมินความต้องการจำเป็น

การสังเคราะห์งานประเมินความต้องการจำเป็น (The synthesis of needs assessment works) ที่นำเสนอในบทความนี้ มีนัยแตกต่างไปจากแนวคิดของการประเมินความต้องการจำเป็นแบบอภิมาน หรือการประเมินอภิมานงานประเมินความต้องการจำเป็น โดยภาษาอังกฤษใช้คำว่า “Meta-needs assessment” และคำว่า “อภิมาน” ดังกล่าวเทียบเคียงมาจากคำว่า “การประเมินอภิมาน (Meta-evaluation)” ซึ่งหมายถึง การประเมินขั้นตอนการประเมินหรือการประเมินงานประเมิน (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2537) ขณะที่คำว่า “อภิมาน” ในบริบทของการวิเคราะห์อภิมาน (Meta-analysis) ที่นำเสนอโดย Grass ในปี 1976 (อ้างถึงใน นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542) ให้ความสำคัญกับวิธีการวิเคราะห์และสังเคราะห์งานวิจัยในเชิงปริมาณที่ทำในปัญหาวิจัยเดียวกัน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อหาข้อสรุปหรือข้อค้นพบใหม่ แต่ไม่ได้ตัดสินคุณค่าของงานวิจัยหรืองานประเมิน ดังนั้น แนวคิดของการ

สังเคราะห์งานประเมินความต้องการจำเป็นที่นำเสนอในบทความนี้จึงอยู่บนรากฐานของการวิเคราะห์
อภิमान ไม่ใช้การประเมินอภิमान

สำหรับแนวคิดของการสังเคราะห์งานประเมินความต้องการจำเป็นในประเทศไทย พบว่า ยัง
ไม่มีหน่วยงานหรือองค์กรใดที่นำแนวคิดดังกล่าวไปประยุกต์ใช้เพื่อการวางแผนและตัดสินใจเชิง
นโยบาย แต่มีการกล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินอภิमानงานวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น
(Meta evaluation of needs assessment research) ไว้ในหนังสือของ สุวิมล ว่องวาณิช (2550) ที่เสนอ
มุมมองว่า การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็นมีลักษณะเหมือนการวิจัยประเมินผลทั่วไป และการ
ประเมินคุณภาพของการวิจัยประเมินความต้องการจำเป็นสามารถนำเกณฑ์การประเมินคุณภาพ
งานวิจัยมาตรวจสอบคุณภาพของการดำเนินงานวิจัยได้ ส่วนในต่างประเทศ ได้มีการใช้คำว่า “Meta-
needs assessment” ในบทความของ Prof. Dr. John Gaber แห่ง Department of Sociology and Public
Policy Program, University of Arkansas โดยใช้ชื่อบทความว่า Meta-needs assessment และได้รับ
การตีพิมพ์ในวารสาร Evaluation and Program Planning ในปี ค.ศ. 2000 โดย Gaber ได้กล่าวไว้ว่า
Meta-needs assessment หมายถึง เทคนิคการทบทวนเอกสารและงานวิจัยเชิงปริมาณและเชิง
คุณภาพที่เกี่ยวข้องกับความต้องการจำเป็นในเรื่องเดียวกัน ซึ่งมีลักษณะที่แตกต่างจากการทบทวน
เอกสารและงานวิจัยโดยทั่วไป (Literature review) เนื่องจากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยส่วนใหญ่
ใหญ่ทำให้ทราบบริบท (Context) หรือกรอบแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อวิจัยที่ต้องการศึกษา ในขณะที่
เอกสารและงานวิจัยที่นำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ด้วยเทคนิค Meta-needs assessment เป็น
เอกสารที่ให้ข้อมูลและสารสนเทศด้านการประเมิน จากบทความดังกล่าว Gaber ได้นำเสนอตัวอย่าง
ของการนำแนวคิดเรื่อง Meta-needs assessment ไปสู่การปฏิบัติจริง อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนมีความ
คิดเห็นว่า แนวคิดของ Gaber เกี่ยวกับการประเมินอภิमानไม่ใช้การประเมินอภิमानในความหมายของ
คำว่า “การประเมินงานประเมิน” แต่เป็นความหมายของคำว่า “การสังเคราะห์งานประเมิน”
มากกว่า โดยผลงานวิจัยของ Gaber ได้นำแนวคิดของการวิเคราะห์อภิमानและการวิจัยแบบผสม
(Mixed-methods research) มาประยุกต์ใช้ ซึ่งแนวคิดทั้ง 2 แนวคิดดังกล่าวเป็นแนวคิดที่มุ่งหา
คำตอบในเชิงวิจัย ไม่ใช่คำตอบในเชิงประเมินที่ต้องมีการตัดสินคุณค่าของงาน (Value judgement)
ในขณะที่ผลการสังเคราะห์งานประเมินความต้องการจำเป็นจะทำให้ได้ข้อสรุปหรือข้อค้นพบใหม่จาก
สารสนเทศเดิม แต่ไม่ได้มีจุดมุ่งหมายเพื่อการตัดสินคุณค่าเหมือนกับการประเมินอภิमान

กระบวนการและวิธีการของ Gaber เป็นตัวอย่างที่ดีของการนำแนวคิดเกี่ยวกับการสังเคราะห์งานประเมินความต้องการจำเป็นไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อหน่วยงานหรือองค์กร โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลของการสังเคราะห์งานประเมินความต้องการจำเป็น ทำให้หน่วยงานหรือองค์กรได้ข้อสรุปหรือข้อค้นพบใหม่ที่สามารถนำไปใช้เพื่อแก้ไขปัญหาหรือปรับปรุงการดำเนินงานบางอย่างต่อไปได้ สำหรับองค์กรที่ Gaber นำแนวคิดเกี่ยวกับการสังเคราะห์งานประเมินความต้องการจำเป็นไปประยุกต์ใช้ คือ กรมประชาสงเคราะห์ (Department of Social Service) ในมลรัฐเนบราสกา (Nebraska) ประเทศสหรัฐอเมริกา เนื่องจากพบปัญหาว่า องค์กรที่ให้บริการด้านทรัพยากรมนุษย์ (Human service agencies) ส่วนใหญ่ได้รับการจัดสรรเงินทุนจากรัฐบาล (State/Federal Funding) และจะได้รับทุนอย่างต่อเนื่องก็ต่อเมื่อมีการประเมินความต้องการจำเป็นอย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะองค์กรที่ได้รับทุนแบบเป็นก้อน (Community Service Block Grant: CSBG) ที่มีเงื่อนไขให้ทุกองค์กรทำแผนเชิงปฏิบัติการของชุมชน (Community Action Plan) และทำการประเมินความต้องการจำเป็นของชุมชน (Community needs assessment) จากเงื่อนไขดังกล่าว ทำให้คณะผู้บริหารของกรมประชาสงเคราะห์ มีแนวทางในการดำเนินการอยู่ 2 ทางเลือก คือ (1) ผลักดันให้ทุกองค์กรทำการประเมินความต้องการจำเป็นเพื่อให้ได้รับทุนอุดหนุนจากรัฐบาลอย่างต่อเนื่อง หรือ (2) ให้ทุกองค์กรใช้ทรัพยากรและงบประมาณอย่างจำกัดในการประเมินความต้องการจำเป็น ซึ่งมีความเป็นไปได้ว่าอาจทำอย่างไม่มีคุณภาพ หรือข้อมูลขาดความน่าเชื่อถือและไม่เพียงพอต่อการนำไปใช้ประโยชน์ สำหรับวิธีการแก้ปัญหาที่คณะผู้บริหารของกรมประชาสงเคราะห์ในมลรัฐเนบราสก้าได้เลือกใช้ คือ การใช้วิธีการสังเคราะห์งานประเมินความต้องการจำเป็น ซึ่งช่วยให้องค์กรได้สารสนเทศและข้อค้นพบใหม่ในการวางแผนและการตัดสินใจเชิงนโยบายต่อไป

สำหรับสาเหตุที่ต้องมีการสังเคราะห์งานประเมินความต้องการจำเป็น Mowbray, Bybee, Collins & Levine (1998) กล่าวว่าไว้ว่า หน่วยงานหรือองค์กรภาครัฐบางแห่งอาจขาดงบประมาณในการประเมินความต้องการจำเป็นที่มีคุณภาพ ในขณะที่การประเมินความต้องการจำเป็นเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะมีผลต่อการได้รับทุนสนับสนุน และการประเมินความต้องการจำเป็นที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานอาจจะต้องมีค่าใช้จ่ายสูงเพราะต้องเก็บรวบรวมข้อมูลที่ครอบคลุมและลุ่มลึก และอาจต้องอาศัยความเชี่ยวชาญด้านการวิจัยและความรู้ในเชิงเทคนิคหลายรูปแบบ เช่น การใช้เทคนิคกระบวนการกลุ่ม การสำรวจ การสัมภาษณ์ การสังเกต เป็นต้น ดังนั้น การสังเคราะห์งาน

ประเมินความต้องการจำเป็น จึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งสำหรับหน่วยงานหรือองค์กรที่มีข้อจำกัดเรื่อง
ระยะเวลา ทรัพยากร และงบประมาณ (Gaber, 2000)

แนวคิดและวิธีการสังเคราะห์งานประเมินความต้องการจำเป็น ยังไม่ค่อยเป็นที่รู้จักอย่าง
แพร่หลายในกลุ่มนักวิจัยทางสังคมศาสตร์ และในประเทศไทย พบว่า ยังไม่มีการนำแนวคิดนี้ไปใช้ใน
การทำวิจัย Gaber (2000) กล่าวไว้ว่า แนวคิดและวิธีการสังเคราะห์งานประเมินความต้องการจำเป็น
สามารถประยุกต์มาจากแนวคิด 2 แนวคิด คือ (1) การวิเคราะห์ห่อภิมาณ (Meta-analysis) และ (2)
การออกแบบการวิจัยแบบผสมที่เน้นการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation mixed-
methods research design) สำหรับการวิเคราะห์ห่อภิมาณ เป็นวิธีการที่นำมาใช้เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาที่
แตกต่างกันของผลงานวิจัยที่นำมาศึกษาโดยอาศัยเทคนิคทางสถิติ (Hoyle, 1993) และเป็นการบูรณา
การเชิงสถิติของผลการวิจัยที่ศึกษาในหัวข้อเดียวกัน โดยที่ค่าสถิติในการวิเคราะห์ห่อภิมาณเชิงปริมาณ
จะให้ชุดของตัวเลขชุดหนึ่งที่บรรยายและสรุปผลข้อค้นพบของงานวิจัยเชิงปริมาณที่หลากหลาย
(Mullen, 1989) นอกจากนี้ Farley & Lehmann (1986) ได้อธิบายเพิ่มเติมไว้ว่า การวิเคราะห์ห่อภิมาณ
เป็นวิธีการใช้ข้อมูลหรือสารสนเทศที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์และมีประสิทธิภาพสูงสุดเพื่ออธิบายและ
สรุปข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัย และวิธีวิทยาของการวิเคราะห์ห่อภิมาณก็ยังสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้
กับงานที่เกี่ยวข้องกับการสังเคราะห์เอกสาร อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนมีความเห็นเพิ่มเติมว่า การ
วิเคราะห์ห่อภิมาณเป็นเทคนิคการสังเคราะห์ที่ให้ความสำคัญเฉพาะงานวิจัยเชิงปริมาณ แต่ในความ
เป็นจริง ความต้องการจำเป็นอาจได้มาจากการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ
ดังนั้น แนวคิดของการสังเคราะห์งานประเมินความต้องการจำเป็น นอกจากจะนำแนวคิดเกี่ยวกับการ
วิเคราะห์ห่อภิมาณที่ให้ความสำคัญเฉพาะงานวิจัยเชิงปริมาณมาประยุกต์ใช้แล้ว ผู้วิจัยยังสามารถนำ
แนวคิดเกี่ยวกับการสังเคราะห์งานวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการห่อภิมาณเชิงชาติพันธุ์วรรณนา (Meta-
ethnography) มาประยุกต์ใช้ร่วมด้วย (บุบผา เมฆศรีทองคำ, 2551) ดังนั้น แนวคิดของการสังเคราะห์
งานประเมินความต้องการจำเป็นที่น่าเสนอในบทความนี้ จึงหมายถึง การสังเคราะห์งานประเมิน
ความต้องการจำเป็นทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพที่เกี่ยวข้องกับความต้องการจำเป็นในเรื่อง
เดียวกัน สำหรับแนวคิดของการออกแบบการวิจัยแบบผสมที่เน้นการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า
หมายถึง วิธีการวิจัยที่นำมาใช้เพื่อวิเคราะห์ เปรียบเทียบ และอธิบายชุดของข้อมูลที่หลากหลาย
(Multiple data sets) ในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพที่ให้ข้อมูลในเรื่องเดียวกัน

การศึกษาของ Gaber (2000) เป็นตัวอย่างของการนำแนวคิดเกี่ยวกับการสังเคราะห์งานประเมินความต้องการจำเป็นมาประยุกต์ใช้ในการทำวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยเริ่มจากการกำหนดคำถามวิจัยว่า “ข้อมูลหรือสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับความต้องการจำเป็นของการทำประชาสงเคราะห์ของกรมประชาสงเคราะห์ในมลรัฐเนบราสกา (The Nebraska Department of Social Services: NDSS) ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมาคืออะไรบ้าง?” นอกจากนี้ การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่ให้ข้อมูลและสารสนเทศเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นของการทำประชาสงเคราะห์ Gaber ยังได้นำเทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบสโนว์บอลประยุกต์ (Modified snowball sampling) มาใช้ด้วย เพื่อจัดทำรายชื่อเจ้าหน้าที่จากหน่วยประชาสงเคราะห์ต่างๆ ที่สามารถให้ข้อมูลเพิ่มเติมได้ สำหรับการศึกษาความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับการทำประชาสงเคราะห์ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมาของกรมประชาสงเคราะห์ในมลรัฐเนบราสกา Gaber ได้นำบทคัดย่อ (Abstract) ที่ได้มาจากเอกสารและงานวิจัยจำนวน 74 เรื่องมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และจัดระบบโดยใช้เกณฑ์ 7 ข้อ และใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) เพื่อสรุปเป็นข้อค้นพบใหม่ สำหรับเกณฑ์สรุปผลการศึกษาเอกสารการประเมินความต้องการจำเป็น แสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เกณฑ์สรุปผลการศึกษาเอกสารการประเมินความต้องการจำเป็น (Gaber, 2000)

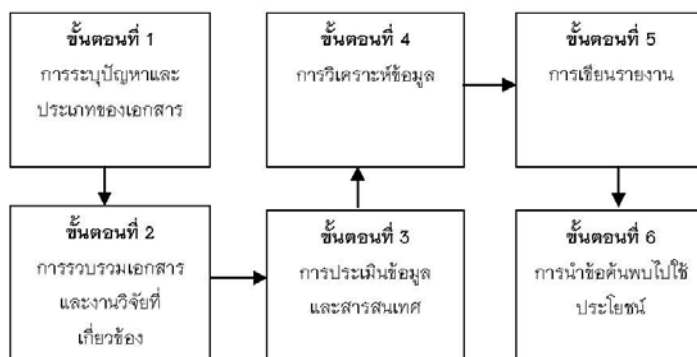
เกณฑ์ (Criteria)	ข้อมูลที่ต้องการ/จุดมุ่งหมาย (Purpose)
ผู้เขียน (Author)	ชื่อ ที่อยู่ เบอร์โทรศัพท์ ที่สามารถติดต่อเพื่อขอข้อมูลเพิ่มเติมได้
ชื่อเรื่อง (Title)	ชื่อเอกสาร และหมายเลขกำกับเอกสาร (ถ้ามี)
วันที่ (Date)	เพื่อเปรียบเทียบข้อค้นพบจากเอกสารและผลงานวิจัยที่ทำในหัวข้อเดียวกัน (เรียงลำดับตามวันที่ได้)
วิธีการ (Methods)	วิธีการวิจัยและกลยุทธ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
ข้อมูล (Data)	ประเภทของข้อมูล (เชิงคุณภาพ/เชิงปริมาณ)
ข้อค้นพบ (Findings)	ผลการวิจัย/ผลการศึกษาที่ค้นพบ
ข้อเสนอแนะ (Recommendations)	คำอธิบายโดยย่อเกี่ยวกับข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการศึกษาของ Gaber ความต้องการจำเป็นของการทำประชาสงเคราะห์ มาจากการใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อระบุความต้องการจำเป็น (Needs identification) และนำมาจัดเรียงลำดับตามความสำคัญโดยอาศัยหลักการร่วมกันของข้อมูล (Convergence) นอกจากนี้ ในช่วงของการวิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัย ได้มีการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมโดยใช้กระบวนการ

กลุ่ม (Focus group) กลุ่มละประมาณ 3 คน เพื่อศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม สำหรับการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (Needs prioritization) มีเกณฑ์ประเมิน 2 ข้อ คือ (1) ตัดสินจากจำนวนเล่มเอกสาร รายงานและผลงานวิจัยที่มีการระบุความต้องการจำเป็นของการทำประชาสงเคราะห์ ว่ามีจำนวนกี่เรื่อง (Vote counting) และ (2) การเปรียบเทียบความต้องการจำเป็นของการทำประชาสงเคราะห์กับขนาดของประชากรที่รับบริการ (Service population) โดยพิจารณาว่า ถ้าเป็นความต้องการจำเป็นที่ส่งผลกับคนจำนวนมากก็น่าจะมีความสำคัญมากกว่าความต้องการจำเป็นที่ส่งผลกับคนกลุ่มเล็ก

สำหรับขั้นตอนของการสังเคราะห์งานประเมินความต้องการจำเป็น ที่ใช้ชุดข้อมูลทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ มีลักษณะคล้ายกับการวิเคราะห์ห่อภิมาณซึ่งมีอยู่ 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การระบุปัญหา (Problem formulation) ขั้นตอนที่ 2 การรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้อง (To gather the relevant documents) ขั้นตอนที่ 3 การประเมินข้อมูลที่เกี่ยวข้อง (The evaluation of collected data) และขั้นตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล (The analysis of data) (Cook, 1992; Corday, 1990) ส่วนนางลักษณ์ วิรัชชัย (2542) กล่าวว่า การสังเคราะห์งานวิจัยด้วยการวิเคราะห์ห่อภิมาณเป็นการวิจัยรูปแบบหนึ่ง ดังนั้น การวิเคราะห์ห่อภิมาณจึงมีหลักการและวิธีดำเนินการเป็นแบบเดียวกับหลักการและวิธีดำเนินการวิจัยโดยทั่วไป แต่อาจมีรายละเอียดบางประการที่แตกต่างกัน การศึกษาหลักการและวิธีการวิเคราะห์ห่อภิมาณจึงอาศัยหลักการและวิธีดำเนินการวิจัยโดยทั่วไปเป็นฐาน ในหนังสือที่ชื่อว่า การวิเคราะห์ห่อภิมาณ (Meta-analysis) ของ นางลักษณ์ วิรัชชัย ที่ตีพิมพ์ในปี พ.ศ. 2542 ได้เสนอขั้นตอนของการสังเคราะห์งานวิจัยด้วยการวิเคราะห์ห่อภิมาณไว้จำนวน 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดปัญหาวิจัยและวัตถุประสงค์การวิจัย ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ขั้นตอนที่ 3 การรวบรวมข้อมูล ขั้นตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล และขั้นตอนที่ 5 การสรุปและนำเสนอรายงาน ส่วนกระบวนการของการสังเคราะห์งานประเมินความต้องการจำเป็นที่เสนอในบทความของ Gaber (2000) ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดปัญหาวิจัย ขั้นตอนที่ 2 การเก็บรวบรวมเอกสารหรือรายงานประเมินความต้องการจำเป็น ขั้นตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูล ขั้นตอนที่ 5 การเขียนรายงาน และขั้นตอนที่ 6 การนำไปใช้ประโยชน์และการสรุปอ้างอิง (Generalization) จากแนวคิดของ นางลักษณ์ วิรัชชัย (2542), Corday (1990), Cook (1992) และ Gaber (2000) ผู้เขียนได้นำมาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดขั้นตอนของการสังเคราะห์งานประเมินความต้องการจำเป็นจำนวน 6 ขั้นตอน ดังแสดงในแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 ขั้นตอนการสังเคราะห์งานประเมินความต้องการจำเป็น

ขั้นตอนที่ 1 การระบุปัญหาและประเภทของเอกสาร

การระบุปัญหา (Problem formulation) เป็นขั้นตอนแรกของการวิเคราะห์หาคำถาม การระบุเอกสารหรืองานวิจัยที่จะนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ จะต้องพิจารณาว่ามีข้อมูลหรือสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับปัญหาวิจัยหรือไม่ เช่น หน่วยประชากรสังเคราะห์แห่งหนึ่งต้องการข้อมูลหรือสารสนเทศเกี่ยวกับปัญหาการไร้ที่อยู่อาศัยในชนบท (Rural homelessness) ดังนั้น แหล่งข้อมูลที่ควรนำมาพิจารณา คือ หน่วยงานภาครัฐที่อยู่ในระดับท้องถิ่น เขตพื้นที่ และมลรัฐ (State, regional and local government agencies) ซึ่งคาดว่าจะมีข้อมูลเกี่ยวกับการให้บริการทางด้านสุขภาพ ประชาสงเคราะห์ และครอบครัว ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการไร้ที่อยู่อาศัยในชนบททั้งทางตรงและทางอ้อม โดยที่รายงาน (Reports) และแผน (Plans) ที่ถูกตีพิมพ์โดยหน่วยประชากรสังเคราะห์ดังกล่าวจะเป็นฐานข้อมูลที่สำคัญ เป็นต้น Rosenthal (1991) ได้อธิบายไว้ว่า เอกสารที่จะนำมาใช้เพื่อการวิเคราะห์หาคำถามมีอยู่ 4 ประเภท ได้แก่ (1) หนังสือ (2) วารสาร/หนังสือพิมพ์ (3) งานวิจัย/วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโทและเอก และ (4) รายงานเชิงเทคนิคต่างๆ

ขั้นตอนที่ 2 การรวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การรวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่ครอบคลุมประเด็นปัญหาหรือความต้องการจำเป็นที่ต้องการศึกษา อาจดำเนินการได้ยาก ขึ้นอยู่กับปัญหาวิจัยที่กำหนด เพราะมีความเป็นไปได้ว่า อาจมีเอกสารหรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้องจำนวนมากที่สามารถสืบค้นได้ตามหัวข้อหรือปัญหาวิจัยนั้น ดังนั้น

จะต้องมีการจำกัดขอบเขตของเอกสารหรืองานวิจัยที่ต้องการศึกษา เช่น อาจกำหนดให้มีเกณฑ์ในการคัดเลือกเอกสารหรืองานวิจัยไว้ว่า ควรเป็นเอกสารหรืองานวิจัยที่ให้ข้อมูลหรือสารสนเทศเฉพาะที่จำเป็นและเกี่ยวข้องกับความต้องการจำเป็นที่ต้องการศึกษาเท่านั้น เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินข้อมูลและสารสนเทศ

การประเมินข้อมูลและสารสนเทศที่พบในเอกสารหรืองานวิจัยแต่ละชิ้นที่เก็บรวบรวมมาได้ เพื่อตัดสินใจว่า ความต้องการจำเป็นเบื้องต้น (Primary needs) มีอะไรบ้าง จะต้องทำด้วยความระมัดระวัง และการประเมินข้อมูลและสารสนเทศอาจทำได้โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาและนำข้อมูลมาจัดระบบเพื่อหาข้อสรุปเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นเบื้องต้นที่ค้นพบ (Carney, 1972) อย่างไรก็ตาม การสังเคราะห์งานประเมินความต้องการจำเป็น เป็นการทบทวนเอกสารหรืองานวิจัยที่ครอบคลุมเกี่ยวกับข้อสรุปหรือผลประเมินความต้องการจำเป็นที่หลากหลาย ซึ่งข้อมูลและสารสนเทศที่ศึกษามีลักษณะเป็นข้อมูลทุติยภูมิ การวิเคราะห์ห่อภิมาณทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ จะช่วยให้มองเห็นทิศทางที่ชัดเจนว่า ความต้องการจำเป็นจากเอกสารและงานวิจัยที่มีอยู่คืออะไร (Hunter & Schmidt, 1990)

ขั้นตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล

เป็นการเปรียบเทียบข้อค้นพบ (Findings) จากเอกสารและงานวิจัยต่างๆ ที่รวบรวมมาได้ โดยการใช้เทคนิคทางสถิติ คือ การวิเคราะห์ห่อภิมาณ เข้ามาช่วยในการสรุปผลและแปลความหมายโดยทั่วไปเทคนิคที่นิยมนำมาใช้ คือ (1) การอธิบายความ (Narrative procedure) และ (2) การนับจำนวน (Vote counting) เพื่อให้ได้ความต้องการจำเป็นเบื้องต้น (Hunter & Schmidt, 1990) การวิเคราะห์ห่อภิมาณที่นำมาใช้ในการประเมินความต้องการจำเป็นแบบห่อภิมาณ ได้นำเทคนิคทั้ง 2 แบบมาใช้ร่วมกันเพื่อให้เกิดความเข้าใจแบบองค์รวม (Holistic understanding) โดยที่เทคนิคการอธิบายความ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงคุณภาพจากเอกสารหรืองานวิจัยที่รวบรวมมาได้ ส่วนเทคนิคการนับจำนวนเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงปริมาณเพื่อเรียงลำดับข้อค้นพบที่ได้ หรือความต้องการจำเป็นที่ต้องการศึกษา

จะเห็นได้ว่า การวิเคราะห์ข้อมูลและการสรุปข้อค้นพบด้วยวิธีการ สังเคราะห์งานประเมินความต้องการจำเป็นต้องอาศัยระเบียบวิธีการศึกษาวิจัยแบบผสม โดยการนำวิธีการวิเคราะห์ในเชิงปริมาณ

และเชิงคุณภาพมาใช้ร่วมกัน เช่น การสำรวจ (Survey) การวิจัยภาคสนาม (Field research) เป็นต้น เพื่อตรวจสอบปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น (Gaber, 1993) ตลอดจนนำมาใช้เพื่อช่วยอธิบายความหมาย และสรุปผลเป็นข้อค้นพบ (Denzin, 1989; Bryman, 1992; Greene & McClintock, 1985) อาจกล่าวได้ว่า การสังเคราะห์งานประเมินความต้องการจำเป็น มีลักษณะเป็นงานวิจัยประเภทหนึ่งที่น่าเทคนิค การวิเคราะห์ห่อภิมาณมาประยุกต์ใช้เพื่อวิเคราะห์ข้อมูล บางครั้งเรียกว่า การวิจัยด้วยการวิเคราะห์ห่อภิมาณระหว่างวิธีการ 2 แบบ (Between-method meta-analysis research) (Gaber & Gaber, 1997) กล่าวคือ เป็นการวิจัยที่ยอมให้มีการวิเคราะห์ชุดของข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพในครั้งเดียว ซึ่งนำไปสู่การสร้างความรู้เข้าใจปัญหาแบบองค์รวม มากกว่าที่จะใช้วิธีการเดียวในการทำวิจัย (Singe method research)

สำหรับเอกสารและงานวิจัยที่ได้มาจากการวิจัยแบบผสมจะถูกนำมาวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูล สำหรับเทคนิคการแปลความหมายข้อมูลจากการวิจัยแบบผสมมี 2 แบบ คือ (1) การวิเคราะห์ความร่วมกันของข้อมูล (Convergence) และ (2) การแปลความหมายข้อมูลใหม่ (Initiation) สำหรับวิธีการวิเคราะห์ความร่วมกันของข้อมูล เป็นการหาจุดที่ร่วมกันอยู่มากที่สุด (Common) จากข้อค้นพบที่ได้จากเอกสารและงานวิจัยต่างๆ ซึ่งวิธีการนี้นำไปสู่การกำหนดความต้องการจำเป็นเบื้องต้นที่มีความตรง (Validity) และความเชื่อถือได้ (Credibility) และเมื่อพบข้อค้นพบใดไม่สามารถหาจุดร่วมกันได้ จำเป็นต้องมีการแปลความหมายข้อมูลใหม่โดยการให้คำอธิบาย (Rossman & Wison, 1985) อย่างไรก็ตาม ถ้าข้อมูลมีความหลากหลาย ทางเลือกที่นักวิจัยสามารถทำได้ คือ การประมาณค่าความเป็นไปได้ หรือการประยุกต์ใช้ Bracketing model ที่มีการระบุขอบเขต จากค่าต่ำสุด (Lowest value) ไปสู่ค่าสูงสุด (Highest value) จากชุดของค่าประมาณทั้งหมด (Reichardt & Gollob, 1987) แสดงให้เห็นว่า ค่าที่ได้มาจากการสังเคราะห์งานวิจัยที่หลากหลายก็อาจไม่ได้มาบรรจบกันที่คำตอบเดียว (Single answer) แต่เป็นขอบเขต (Range) ของค่าประมาณที่เป็นไปได้ (Mark & Shotland, 1987) ซึ่งแนวคิดเรื่อง Bracketing model ยอมให้นักวิจัยสามารถขยายขอบเขตของความต้องการจำเป็นที่ต้องการศึกษาได้มากขึ้น

ขั้นตอนที่ 5 การเขียนรายงานการสังเคราะห์งานประเมินความต้องการจำเป็น

รายงานการสังเคราะห์งานประเมินความต้องการจำเป็นมีองค์ประกอบเหมือนกับการเขียนรายงานการวิจัยโดยทั่วไป แต่มีลักษณะเป็นรายงานการวิจัยเชิงประเมินผล (Evaluation research)

โดยสิ่งที่มุ่งประเมิน คือ เอกสารและงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับความต้องการจำเป็นที่ผู้วิจัยต้องการศึกษา ส่วนข้อค้นพบที่ได้จากการสังเคราะห์งานประเมินความต้องการจำเป็นมี 2 ประเด็น คือ (1) ความต้องการจำเป็นในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งการระบุความต้องการจำเป็นใช้วิธีการอธิบายความ (Narrative procedure) และ (2) ลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นที่ระบุได้ ซึ่งการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นใช้วิธีการแจกน้ำหนักจำนวน (Vote counting)

ขั้นตอนที่ 6 การนำข้อค้นพบไปใช้ประโยชน์

วัตถุประสงค์สำคัญของการประเมินความต้องการจำเป็น คือ การนำข้อค้นพบไปใช้ประโยชน์เพื่อการพัฒนาและปรับปรุงแผน ตลอดจนเป็นข้อมูลและสารสนเทศที่สำคัญให้กับผู้บริหารในการตัดสินใจเชิงนโยบายและวางแผนการพัฒนาต่อไป ดังนั้น บทสรุปสำหรับผู้บริหารในรายงานการสังเคราะห์งานประเมินความต้องการจำเป็น จะต้องเขียนอธิบายให้ชัดเจนว่า ข้อค้นพบที่ได้จากการสังเคราะห์งานประเมินความต้องการจำเป็น ผู้บริหารสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างไรและด้วยวิธีการใด สำหรับแนวคิดของการนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์ สามารถหาอ่านได้จากหนังสือของ Patton (1997) ที่ชื่อว่า “Utilization-focused evaluation” ซึ่งเป็นหนังสือที่นำเสนอแนวคิดและให้ข้อมูลอย่างละเอียดเกี่ยวกับการประเมินแบบเน้นการนำไปใช้ประโยชน์ นอกจากนี้ ยังมีวิชาการอีกหลายท่านที่นำเสนอแนวคิดเรื่องการใช้ประโยชน์จากผลการประเมินที่สามารถอ้างอิงและศึกษาเพิ่มเติมได้ เช่น Borgatta (1996), Weiss (1972), Weiss & Bucuvalas (1980), Cook & Pollard (1977) และ Alkin (1975, 1984) เป็นต้น

กรอบแนวคิดและแนวทางในการสังเคราะห์งานประเมินความต้องการจำเป็น

การสังเคราะห์งานประเมินความต้องการจำเป็นที่ผู้เขียนนำเสนอในบทความนี้มีจุดเด่นอยู่ที่ระดับของความต้องการจำเป็นที่มุ่งศึกษา โดยความต้องการจำเป็นที่นำมาศึกษาจะต้องเป็นความต้องการจำเป็นในระดับองค์กรที่เกิดจากการสังเคราะห์งานประเมินความต้องการจำเป็นในระดับหน่วยงานย่อยแล้วได้ข้อสรุป สารสนเทศ หรือข้อค้นพบใหม่ที่ชัดเจน ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาองค์กร หรือเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารในการตัดสินใจ การวางแผน และกำหนดนโยบาย สำหรับการแบ่งประเภทขององค์กรและหน่วยงานย่อย ผู้เขียนขอเสนอตัวอย่างในบริบทของการจัดการศึกษาซึ่งอาจจำแนกออกได้เป็น 2 แบบ คือ แบบที่ 1 องค์กร คือ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

และหน่วยงานย่อย คือ สถาบันอุดมศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน และแบบที่ 2 องค์การ คือ สถาบันอุดมศึกษาแห่งหนึ่ง และหน่วยงานย่อย คือ คณะ วิทยาลัย สำนัก ที่อยู่ภายใต้สถาบันอุดมศึกษานั้น

คำว่า “องค์การ (Organization)” มีผู้กำหนดนิยามไว้หลากหลาย เช่น ธงชัย สันติวงษ์ และชัยยศ สันติวงษ์ (2537) ได้ให้ความหมายไว้ว่า องค์การหรือองค์การ หมายถึง รูปแบบของการทำงานของมนุษย์ที่มีลักษณะการทำงานเป็นกลุ่ม มีการประสานงานกันตลอดเวลา มีการกำหนดทิศทาง มีการจัดระเบียบวิธีทำงาน และติดตามวัดผลสำเร็จของงานที่ทำอยู่เสมอ ส่วน สมยศ นาวิการ (2543) และ พยอมน วงศ์สารศรี (2552) ให้ความหมายตรงกัน คือ องค์การเป็นกลุ่มบุคคลที่ทำงานร่วมกันภายใต้โครงสร้างที่กำหนดเพื่อการบรรลุเป้าหมายของกลุ่ม ในขณะที่ Gibson และคณะ (1994) กล่าวว่า องค์การเป็นหน่วยที่มีการประสานงานกัน โดยประกอบด้วยบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปมาทำงานร่วมกันเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายร่วมกัน จากนิยามที่กล่าวมาสรุปได้ว่า องค์การ หมายถึง กลุ่มคนที่รวมตัวกันตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป มีการกำหนดเป้าหมายร่วมกัน และทำกิจกรรมตามแนวทางหรือวิธีการที่ได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

สำหรับกรอบแนวคิดและแนวทางในการสังเคราะห์งานประเมินความต้องการจำเป็น ผู้เขียนขอเสนอในบริบทของการจัดการศึกษา โดยมุ่งศึกษาความต้องการจำเป็นในองค์กรที่เป็นหน่วยงานต้นสังกัด สำหรับคำว่า “หน่วยงานต้นสังกัด” ถ้าเป็นระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน หน่วยงานต้นสังกัดของโรงเรียนเอกชน คือ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน และหน่วยงานต้นสังกัดของโรงเรียนของรัฐ คือ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่วนระดับอุดมศึกษา หน่วยงานต้นสังกัดของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชน คือ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ส่วนคำว่า “สถานศึกษา” ในบทความนี้อ้างถึงความหมายในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไข (เพิ่มเติม) ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 ซึ่งให้ความหมายของ “สถานศึกษา” ไว้ว่า “สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย โรงเรียน ศูนย์การเรียนรู้ วิทยาลัย สถาบัน มหาวิทยาลัย หน่วยงานการศึกษา หรือหน่วยงานอื่นของรัฐหรือของเอกชน ที่มีอำนาจหน้าที่หรือมีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา”

การสังเคราะห์งานประเมินความต้องการจำเป็นในระดับหน่วยงานต้นสังกัด ที่ผู้เขียนนำเสนอเพื่อเป็นตัวอย่างในบทความนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและปรับปรุงกิจกรรมการทำประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ไม่ว่าจะเป็นระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานหรือระดับอุดมศึกษา และเพื่อตอบสนองต่อระบบการส่งเสริมการประกันคุณภาพการศึกษาของหน่วยงานต้นสังกัด สำหรับ

ตัวอย่างระบบการส่งเสริมการประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สามารถหาอ่านได้จากบทความวิจัยของ สมเดช สีแสง และฉันทนา จันทรบรรจง (2550) อย่างไรก็ตาม ในทัศนะของผู้เขียน การสังเคราะห์งานประเมินความต้องการจำเป็น ยังเป็นเครื่องมือที่ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อช่วยยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาได้ด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ “กลยุทธ์ค้นหาความต้องการ” ที่เสนอโดย สมบัติ นพวิทย์ และคณะ (2551) ซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งที่น่าสนใจเพื่อช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษา

การสังเคราะห์งานประเมินความต้องการจำเป็น มีกระบวนการที่เป็นระบบ มีขั้นตอนการดำเนินงานชัดเจน และมีแนวคิดที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้โดยการลงทุนไม่มากนัก การประยุกต์แนวคิดเกี่ยวกับการสังเคราะห์งานประเมินความต้องการจำเป็นมาใช้ในระดับหน่วยงานต้นสังกัดสามารถทำได้ตามขั้นตอน 6 ขั้นตอนที่ได้นำเสนอไปแล้ว ประกอบด้วย (1) การระบุปัญหาและประเภทของเอกสาร (2) การรวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (3) การประเมินข้อมูลและสารสนเทศ (4) การวิเคราะห์ข้อมูล (5) การเขียนรายงาน และ (6) การนำข้อค้นพบไปใช้ประโยชน์ สำหรับตัวอย่างของกรอบแนวคิดในการสังเคราะห์งานประเมินความต้องการจำเป็น ผู้เขียนนำเสนอไว้ในแผนภาพที่ 2

แผนภาพที่ 2 กรอบแนวคิดในการสังเคราะห์งานประเมินความต้องการจำเป็น

จากกรอบแนวคิดที่นำเสนอในแผนภาพที่ 2 ผู้เขียนขอนำเสนอตัวอย่างของการประยุกต์ใช้แนวคิดเกี่ยวกับการสังเคราะห์งานประเมินความต้องการจำเป็นในระดับหน่วยงานต้นสังกัด โดยได้กำหนดสถานการณ์เพื่อเป็นแนวทาง ดังนี้

สถาบันอุดมศึกษาเอกชนกลุ่ม ข ต้องการจัดทำแผนเชิงปฏิบัติการประจำปี แต่พบปัญหา คือ (1) สถาบันอุดมศึกษาไม่มีข้อมูลชัดเจนว่าจะต้องกำหนดค่าเป้าหมาย (Goal) อย่างไรสำหรับตัวบ่งชี้ในแผนเชิงปฏิบัติการประจำปี ไม่ว่าจะเป็นตัวบ่งชี้เชิงปริมาณหรือตัวบ่งชี้เชิงคุณภาพ และ (2) มีงบประมาณไม่เพียงพอที่จะนำไปใช้เก็บข้อมูลเพื่อทำวิจัยประเมินความต้องการจำเป็นในทุกสถาบัน และระยะเวลาดำเนินการมีจำกัด

* กลุ่ม ข สถาบันที่เน้นระดับปริญญาตรี ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน พ.ศ. 2551

จากสถานการณ์ดังกล่าว สถาบันอุดมศึกษาเอกชนกลุ่ม ข แต่ละแห่งจะต้องทำการประเมินความต้องการจำเป็นเพื่อนำผลการวิเคราะห์มาใช้เป็นแนวทางในการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี (Annual action plan) และกำหนดค่าเป้าหมาย ในขณะที่หน่วยงานต้นสังกัด คือ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาต้องการข้อมูลว่า สถาบันอุดมศึกษาเอกชนกลุ่ม ข แต่ละแห่งมีแนวคิดในการกำหนดค่าเป้าหมาย อย่างไร สำหรับตัวบ่งชี้ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพในแผนเชิงปฏิบัติการประจำปี นอกจากนี้ หากเป็นการวิจัยประเมินความต้องการจำเป็นที่ต้องเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวนมาก และต้องการข้อมูลที่ครอบคลุมรอบด้าน อาจจะต้องใช้ระยะเวลานานในการเก็บรวบรวมข้อมูลและรายงานผล และมีความเป็นไปได้ว่า สถาบันอุดมศึกษาเอกชนกลุ่ม ข มีระยะเวลาและงบประมาณในการดำเนินการไม่เท่ากัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเลือกใช้วิธีการวิจัยประเมินความต้องการจำเป็นแบบสมบูรณ์ (Complete needs assessment) ที่ประกอบด้วย การระบุความต้องการจำเป็น (Needs identification) การวิเคราะห์สาเหตุของความจำเป็น (Needs analysis) การจัดลำดับความสำคัญความต้องการจำเป็น (Priority setting) และการกำหนดทางเลือกเพื่อแก้ไขปัญหา (Needs solution) อาจไม่สามารถทำได้ในระยะเวลาที่กำหนดเนื่องจากมีกระบวนการหลายขั้นตอน ทางเลือกที่ผู้วิจัยสามารถทำได้ คือ การสังเคราะห์งานประเมินความต้องการจำเป็น สำหรับตัวอย่างแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ตัวอย่างการสังเคราะห์งานประเมินความต้องการจำเป็นในระดับหน่วยงานต้นสังกัด

ขั้นตอนที่	แนวคิด/วิธีการ														
1. การระบุปัญหาและประเภทของเอกสาร/งานวิจัย	(1) การระบุปัญหา - สถาบันอุดมศึกษาเอกชนกลุ่ม ข ไม่มีแนวทางในการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี และการกำหนดค่าเป้าหมายที่เหมาะสมในแต่ละตัวบ่งชี้ - สถาบันอุดมศึกษาเอกชนกลุ่ม ข ขาดงบประมาณและมีระยะเวลาที่จำกัดในการทำวิจัยประเมินความต้องการจำเป็นในเชิงลึก (In-dept needs assessment) (2) ประเภทของเอกสารที่นำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ - เก็บรวบรวมเอกสารและผลงานวิจัยย้อนหลัง 3 ปี เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและทราบแนวโน้มของความต้องการจำเป็นที่เกี่ยวข้องกับตัวบ่งชี้ตามแผนปฏิบัติการประจำปี														
3. การประเมินข้อมูลและสารสนเทศ	(1) เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ของเอกสารที่รวบรวมมาได้เพื่อหาความต้องการจำเป็นเบื้องต้น (Primary needs) (2) จัดระบบข้อมูล (เชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ) เพื่อหาข้อสรุปเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นเบื้องต้นที่ค้นพบ (3) การกำหนดเกณฑ์ในการสรุปข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่สังเคราะห์ได้ให้ครอบคลุมตามขอบเขตที่ต้องการศึกษา เช่น <table border="1"> <thead> <tr> <th>เกณฑ์</th><th>ข้อมูลที่ต้องการ</th></tr> </thead> <tbody> <tr> <td>(1) กิจกรรม/โครงการ</td><td>รายชื่อกิจกรรม/โครงการตามเป้าหมายของแผนปฏิบัติการประจำปีของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนกลุ่ม ข</td></tr> <tr> <td>(2) ตัวบ่งชี้</td><td>ตัวบ่งชี้ความสำเร็จของกิจกรรม/โครงการ และตัวบ่งชี้ตามแผนปฏิบัติการประจำปี</td></tr> <tr> <td>(3) ค่าเป้าหมาย และวิธีการ/แนวทางการกำหนดค่าเป้าหมาย</td><td>ค่าเป้าหมาย (เชิงปริมาณ/เชิงคุณภาพ) และแนวคิด แนวทาง หรือวิธีการกำหนดค่าเป้าหมายสำหรับแต่ละตัวบ่งชี้ในแผนปฏิบัติการประจำปี</td></tr> <tr> <td>(4) ผู้รับผิดชอบ</td><td>รายชื่อผู้รับผิดชอบหลักหรือหัวหน้าโครงการ</td></tr> <tr> <td>(5) รายละเอียด</td><td>รายละเอียดของกิจกรรม/โครงการ ประกอบด้วย (1) หลักการและเหตุผล (2) วัตถุประสงค์ (3) รูปแบบของกิจกรรม (4) ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ (5) การวัดและประเมินผล (6) ทรัพยากรที่ใช้ (7) กรอบระยะเวลาดำเนินงาน และ (8) งบประมาณ</td></tr> <tr> <td>(6) ผลที่ได้รับ</td><td>สรุปผลการดำเนินงานตามตัวบ่งชี้ความสำเร็จของแผนปฏิบัติการประจำปี</td></tr> </tbody> </table>	เกณฑ์	ข้อมูลที่ต้องการ	(1) กิจกรรม/โครงการ	รายชื่อกิจกรรม/โครงการตามเป้าหมายของแผนปฏิบัติการประจำปีของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนกลุ่ม ข	(2) ตัวบ่งชี้	ตัวบ่งชี้ความสำเร็จของกิจกรรม/โครงการ และตัวบ่งชี้ตามแผนปฏิบัติการประจำปี	(3) ค่าเป้าหมาย และวิธีการ/แนวทางการกำหนดค่าเป้าหมาย	ค่าเป้าหมาย (เชิงปริมาณ/เชิงคุณภาพ) และแนวคิด แนวทาง หรือวิธีการกำหนดค่าเป้าหมายสำหรับแต่ละตัวบ่งชี้ในแผนปฏิบัติการประจำปี	(4) ผู้รับผิดชอบ	รายชื่อผู้รับผิดชอบหลักหรือหัวหน้าโครงการ	(5) รายละเอียด	รายละเอียดของกิจกรรม/โครงการ ประกอบด้วย (1) หลักการและเหตุผล (2) วัตถุประสงค์ (3) รูปแบบของกิจกรรม (4) ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ (5) การวัดและประเมินผล (6) ทรัพยากรที่ใช้ (7) กรอบระยะเวลาดำเนินงาน และ (8) งบประมาณ	(6) ผลที่ได้รับ	สรุปผลการดำเนินงานตามตัวบ่งชี้ความสำเร็จของแผนปฏิบัติการประจำปี
เกณฑ์	ข้อมูลที่ต้องการ														
(1) กิจกรรม/โครงการ	รายชื่อกิจกรรม/โครงการตามเป้าหมายของแผนปฏิบัติการประจำปีของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนกลุ่ม ข														
(2) ตัวบ่งชี้	ตัวบ่งชี้ความสำเร็จของกิจกรรม/โครงการ และตัวบ่งชี้ตามแผนปฏิบัติการประจำปี														
(3) ค่าเป้าหมาย และวิธีการ/แนวทางการกำหนดค่าเป้าหมาย	ค่าเป้าหมาย (เชิงปริมาณ/เชิงคุณภาพ) และแนวคิด แนวทาง หรือวิธีการกำหนดค่าเป้าหมายสำหรับแต่ละตัวบ่งชี้ในแผนปฏิบัติการประจำปี														
(4) ผู้รับผิดชอบ	รายชื่อผู้รับผิดชอบหลักหรือหัวหน้าโครงการ														
(5) รายละเอียด	รายละเอียดของกิจกรรม/โครงการ ประกอบด้วย (1) หลักการและเหตุผล (2) วัตถุประสงค์ (3) รูปแบบของกิจกรรม (4) ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ (5) การวัดและประเมินผล (6) ทรัพยากรที่ใช้ (7) กรอบระยะเวลาดำเนินงาน และ (8) งบประมาณ														
(6) ผลที่ได้รับ	สรุปผลการดำเนินงานตามตัวบ่งชี้ความสำเร็จของแผนปฏิบัติการประจำปี														

สุบิน ยรรรช

ขั้นตอนที่	แนวคิด/วิธีการ
4. การวิเคราะห์ข้อมูล	(1) แนวคิดการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การเปรียบเทียบข้อค้นพบจากเอกสารที่รวบรวมมาได้ โดยการประยุกต์แนวคิดเกี่ยวกับการสังเคราะห์เชิงปริมาณด้วยการวิเคราะห์อภิมาน (Meta-analysis) และการสังเคราะห์เชิงคุณภาพด้วยการอภิมานเชิงชาติพันธุ์วรรณา (Meta-ethnography) เข้ามาช่วยในการสรุปผลและแปลความหมาย (2) เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูล 2 วิธี ได้แก่ การอธิบายความ (Narrative procedure) และการลงนับจำนวน (Vote counting) โดยนำมาใช้ร่วมกัน
5. การเขียนรายงาน	องค์ประกอบของรูปแบบรายงานการสังเคราะห์งานประเมินความต้องการจำเป็น มีลักษณะเหมือนกับรายงานการวิจัยเชิงประเมินผลโดยทั่วไป
6. การนำข้อค้นพบไปใช้ประโยชน์	(1) สถาบันอุดมศึกษากลุ่ม ข สามารถกำหนดค่าเป้าหมาย (Goal) ได้อย่างเหมาะสมสำหรับตัวบ่งชี้ (เชิงปริมาณ/เชิงคุณภาพ) ในแผนเชิงปฏิบัติการประจำปี (2) นำข้อมูลไปใช้ปรับปรุงแผนในการจัดกิจกรรม/โครงการที่เป็นความต้องการจำเป็น (Needs) ตามแผน และช่วยสนับสนุนการตัดสินใจเชิงนโยบายด้านคุณภาพของคณะผู้บริหาร

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การสังเคราะห์งานประเมินความต้องการจำเป็นการวิจัยรูปแบบหนึ่งที่อยู่บนฐานของการใช้ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยให้ความสำคัญกับวิธีการสังเคราะห์งานประเมินความต้องการจำเป็นทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพที่ทำในหัวข้อเดียวกัน หรือเอกสารนั้นให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความต้องการจำเป็นที่มุ่งศึกษา โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อหาข้อสรุปหรือข้อค้นพบใหม่ แต่ไม่ได้ตัดสินคุณค่าของงานประเมิน (Value judgement) ดังนั้น แนวคิดของการสังเคราะห์งานประเมินความต้องการจำเป็นที่นำเสนอในบทความนี้จึงอยู่บนรากฐานของการสังเคราะห์งานวิจัยเชิงปริมาณด้วยการวิเคราะห์อภิมาน (Meta-analysis) และการสังเคราะห์งานวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการอภิมานเชิงชาติพันธุ์วรรณา (Meta-ethnography) ไม่ใช้การประเมินอภิมาน (Meta-evaluation) และการประยุกต์ใช้วิธีการออกแบบการวิจัยแบบผสม (Mixed-methods research) โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา มาช่วยอธิบาย เปรียบเทียบ และแปลความหมายของข้อมูล สำหรับจุดเด่นของการสังเคราะห์งานประเมินความต้องการจำเป็นตามนัยที่นำเสนอในบทความนี้ อยู่ที่การมุ่งศึกษาความต้องการจำเป็นในระดับองค์กรที่เกิดจากการสังเคราะห์งานประเมินความต้องการจำเป็นในระดับหน่วยงาน

ย่อยแล้วได้ข้อสรุปหรือข้อค้นพบใหม่ที่ชัดเจน เพื่อนำไปใช้เป็นสารสนเทศในการตัดสินใจ วางแผน กำหนดนโยบายของผู้บริหารในการพัฒนาองค์กรต่อไป

การสังเคราะห์งานประเมินความต้องการจำเป็น มีกระบวนการที่เป็นระบบและมีขั้นตอน ชัดเจน สำหรับขั้นตอนของการสังเคราะห์งานประเมินความต้องการจำเป็นมีลักษณะคล้ายกับ วิธีดำเนินการวิจัยโดยทั่วไปแต่อาจมีรายละเอียดบางประการที่แตกต่างกัน ในบทความนี้ผู้เขียนได้ กำหนดขั้นตอนของการสังเคราะห์งานประเมินความต้องการจำเป็นไว้จำนวน 6 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การระบุปัญหาและประเภทของเอกสาร (2) การรวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (3) การ ประเมินข้อมูลและสารสนเทศ (4) การวิเคราะห์ข้อมูล (5) การเขียนรายงาน และ (6) การนำข้อค้นพบ ไปใช้ประโยชน์

นอกจากนี้ แนวคิดและขั้นตอนของการสังเคราะห์งานประเมินความต้องการจำเป็นสามารถ นำมาประยุกต์ใช้เพื่อการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพของสถานศึกษาได้ แต่การนำแนวคิดและ ขั้นตอนดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ มีประเด็นที่ควรพิจารณา ดังนี้

(1) ปัญหาที่พบในประเทศไทย คือ จำนวนงานวิจัยประเมินความต้องการจำเป็นที่ทำในเรื่อง เดียวกันหรือปัญหาวิจัยเดียวกันมีจำนวนไม่มากนัก ดังนั้น การออกแบบการสังเคราะห์งานประเมิน ความต้องการจำเป็น ควรมีลักษณะเป็นการวิจัยแบบผสมระหว่างวิธีการในเชิงปริมาณและเชิง คุณภาพ โดยเฉพาะการผสมผสานระหว่างการสังเคราะห์งานวิจัยเชิงปริมาณและการสังเคราะห์ งานวิจัยเชิงคุณภาพ สำหรับแนวคิดเกี่ยวกับการทำวิจัยแบบผสมสามารถหาอ่านได้จากหนังสือของ Creswell & Plano Clark (2007) ที่ชื่อว่า “Designing and Conducting Mixed Methods Research” ส่วนตัวอย่างงานวิจัยที่มีการประยุกต์ใช้การวิจัยแบบผสม สามารถหาอ่านได้จากหนังสือรวม บทความเรื่อง “Advanced in Mixed Methods Research” ของสำนักพิมพ์ Sage (Berg, 2008)

(2) แนวคิดและขั้นตอนของการสังเคราะห์งานประเมินความต้องการจำเป็น ยังไม่ค่อยเป็นที่ นิยมและมีจำนวนผู้นำไปประยุกต์ใช้ค่อนข้างน้อย ดังนั้น เมื่อตัดสินใจที่จะสังเคราะห์งานประเมิน ความต้องการจำเป็น ผู้วิจัยควรเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นระหว่าง ดำเนินการวิจัยด้วย เพื่อนำมาวิเคราะห์และหาแนวทางหรือวิธีการจัดการกับปัญหาต่อไป

(3) การสรุปอ้างอิง (Generalization) ข้อสรุปหรือข้อค้นพบที่ได้จากสังเคราะห์งานประเมิน ความต้องการจำเป็น มีข้อควรระวัง คือ ในองค์กร/หน่วยงานบางแห่งอาจมีข้อมูลหรือจำนวนรายงาน การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็นที่ทำในเรื่องเดียวกันน้อยมาก ไม่เหมาะที่จะนำมาสังเคราะห์

ดังนั้น แนวคิดและขั้นตอนของการสังเคราะห์งานประเมินความต้องการจำเป็น จึงนำไปใช้ได้เฉพาะ
องค์กร/หน่วยงานที่มีจำนวนเอกสารและงานวิจัยมากพอ และผลของการสังเคราะห์งานประเมิน
ความต้องการจำเป็น มีคุณค่าเพียงพอที่จะนำไปใช้ประโยชน์

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไข
(เพิ่มเติม) ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ธงชัย สันติวงษ์ และชัยยศ สันติวงษ์. (2537). **พฤติกรรมบุคคลในองค์การ**. (พิมพ์ครั้งที่ 4).
กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2542). **การวิเคราะห์ข้อถกเถียง**. กรุงเทพฯ. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- บุบผา เมฆศรีทองคำ. (2551). การวิจัยชาติพันธุ์วรรณนาอภิธาน: การสังเคราะห์งานวิจัยเชิงคุณภาพ
(META-ETHNOGRAPHY: Qualitative Research Synthesis). **BU Academic Review**,
7 (1), 59–65.
- พยอม วงศ์สารศรี.(2552).**องค์การและการจัดการ**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏ
สวนดุสิต.
- สมเดช สีแสง และฉันทนา จันทร์บรรจง. (2550). การพัฒนาระบบส่งเสริมการประกันคุณภาพ
การศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา. **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์**.
ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน), หน้า 1–20.
- สมบัติ นพรัตน์ และคณะ. (2551). กลยุทธ์การยกระดับคุณภาพการศึกษาโดยเครือข่ายการวิจัยใน
ภาคเหนือตอนล่าง. **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์**. ปีที่ 11 ฉบับที่ 1
(มกราคม-เมษายน), หน้า 1–20.
- สมยศ นาวิการ. (2536). **การบริหาร**. กรุงเทพฯ: ดอกหญ้า.
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2550). **การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศิริชัย กาญจนวาสี. (2537). **ทฤษฎีการประเมิน**. กรุงเทพฯ. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Alkin, M. C. (1969). Evaluation theory development. **Evaluation Comment**, 2, 2–7.

Alkin, M.C. (1975). Evaluation: Who needs it? Who cares?. **Studies in Educational Evaluation**, 1 (3), 201–12.

Alkin, M.C. (1984). **Factors Common to High-Utilization Evaluations**. Evaluation Productivity Project. Los Angeles: Center for the Study of Evaluation, University of California.

Berg, M. M. (2008). **Advances in Mixed Methods Research: Theories and Applications**. London: Sage.

Borgatta, E.F. (1996). Research Problems in evaluation of health service demonstrations. **Minank Memorial Fund Quarterly**, 44, 182–96.

Bryman, A. (1992). **Quantity and quality in social research**. London: Routledge.

Carney, T. (1972). **Content analysis**. Winnipeg: University of Manitoba Press.

Cook, T. (1992). **Meta-analysis for explanation**. New York: Sage.

Cook, T.D. & Pollard, W.E. (1977). Guidelines: How to recognize and avoid some common problems of mis-utilization of evaluation research findings. **Evaluation**, 4, 161–64.

Corday, D. (1990). An assessment from the policy perspective. In: K. Wachter, & M. Strat, **The future of meta-analysis**, pp. 99–120. New York: Sage.

Creswell, J.W., & Plano Clark, V.L. (2007). **Designing and conducting mixed methods research**. Thousand Oaks: Sage.

Denzin, N. (1989). **The research act**. 3rd ed. Englewood Cliffs, NY: Prentice Hall.

Farley, J. & Lehmann, D. (1986). **Meta-analysis in marketing**. Lexington, MA: Lexington Books.

Gaber, J. (2000). Meta-needs assessment. **Evaluation and Program Planning**, 23, 139–147.

- Gaber, J. & Gaber, S.L. (1997). Utilizing mixed-method research designs in planning. **Journal of Planning Education and Research**, 17 (2), 95–104.
- Gibson, N., Keighery, B., Keighery, G., Burbidge, A and Lyons, M. (1994). **A floristic survey of the Southern Swan Coastal Plain**. Unpublished report for the Australian Heritage Commission prepared by the Department of Conservation and Land Management and the Conservation Council of Western Australia (Inc.).
- Grass, G.V. (1976). Primary, secondary and meta-analysis of research, **Educational Researcher**, 5, 3–8.
- Greene, J. & McClintock, C. (1985). Triangulation in evaluation: design and analysis issues. **Evaluation Review**, 9 (5), 523–545.
- Hoyle, R. (1993). On the relation between data and theory. **American Psychologist**, 48 (10), 1094–1096.
- Hunter, J. & Schmidt, F. (1990). **Methods of meta-analysis**. Newbury Park, NJ: Sage.
- Issac, S. & Michael, W.B. (1985). **Handbook in research and evaluation**. San Diego, CA: EdITS publishers.
- Kaufman, R. & English, F.W. (1981). **Needs assessment: Concepts and application**. Englewood Cliffs, NJ: Educational Technology Publications.
- Kaufman, R., Rojas, A.M., & Mayer, H. (1993). **Needs assessment: A user's guide**. Englewood Cliffs, NJ: Educational Technology Publications.
- Maslow, A.H. (1943). **A Theory of Human Motivation**. *Psychological Review*, 50(4), 370–396.
- Mark, M. & Shotland, L. (1987). Alternative methods for the use of multiple methods. In: M. Mark, & L. Shotland, **Multiple methods in program evaluation**. Jossey-Bass Inc.
- Mowbray, C., Bybee, D., Collins, M., & Levine, P. (1998). Optimizing evaluation quality and utility under resource constraints. **Evaluation and Program Planning**, 21, 59–71.

- Mullen, B. (1989). **Advanced basic meta-analysis**. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Patton, M. Q. (1997). **Utilization-focused evaluation: the new century text**. 3rd ed. California: Sage Publications.
- Reichardt, C. & Gollob, H. (1987). Taking uncertainty into account when estimating effects. In: M. Mark, & L. Shotland, **Multiple methods in program evaluation**. Jossey-Bass Inc.
- Reviere, R., Berkowitz, S., Carter, C.C. & Ferguson, C.G. (1996). **Needs assessment: A creative and practical guide for social scientists**. Washington, D.C.: Taylor & Francis.
- Rosenthal, R. (1991). **Meta-analysis procedures for social research**. Newbury Park, NJ: Sage.
- Rossmann, G. & Wilson, B. (1985). Numbers and words: combining quantitative and qualitative methods in a single-large scale evaluation. **Evaluation Review**, 9 (5), 627-643.
- Scriven, M. (1991). **Evaluation thesaurus**. Newbury Park: Sage.
- Stufflebeam, D.L. (1968). **Evaluation as enlightenment for decision-making**. Columbus, Ohio: Evaluation Center, Ohio State University.
- Weiss, C.H. 1972. Utilization of evaluation: Toward comparative study. In C.H. Weiss (Ed.), **Evaluating Action Programs**. Boston: Allyn & Bacon.
- Weiss, C.H. & Bucuvalas, M. 1980. Truth tests and utility tests: Decision makers' frame of reference for social science research. **American Sociological Review**, 45, 302-13.
- Witkin, B. & Alshuld, J. (1995). **Planning and conducting needs assessments: A practical guide**. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Worthen, B.R. & Sanders, J.R. (1973). **Educational evaluation: Theory and practice**. Ohio: Charles A. Jones Publishing Company.